

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Radboud Universiteit
De heer prof.dr. G.J.M. Meijer
Postbus 9102
6500 HC NIJMEGEN

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

Datum **23 FEB. 2017**

Betreft Besluit inzake macrodoelmatigheid wo bachelor Pedagogische wetenschappen van primair onderwijs

Onze referentie
1154303

Uw brief van
26 september 2016

Uw referentie
16U.022381

Bijlagen
Advies CDHO

Een belanghebbende kan tegen dit besluit binnen zes weken na de dag waarop het besluit hem is toegezonden schriftelijk bezwaar maken. De belanghebbende dient daartoe een bezwaarschrift in bij de minister van OCW, onder vermelding van "Bezwaar", ter attentie van DUO, Postbus 606, 2700 ML in Zoetermeer. Meer informatie over het maken van bezwaar vindt u op www.bezwaarschriftenocw.nl

Geachte heer Meijer,

Met uw brief van 26 september 2016, door de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (hierna: CDHO) ontvangen op 29 september 2016, hebt u mij het voornemen voorgelegd om de wo bachelor Pedagogische wetenschappen van primair onderwijs als bekostigd programma te verzorgen in Nijmegen. De opleiding is voorgesteld in het Croho onderdeel Onderwijs en de studielast is door u bepaald op 180 studiepunten.

Advies CDHO

De CDHO heeft mij bij brief van 16 februari 2017, kenmerk 2016/63 positief geadviseerd over uw aanvraag. Het advies van de CDHO dat integraal onderdeel uitmaakt van dit besluit, treft u hierbij aan.

Besluit

Gelet op de advisering van de CDHO, het bepaalde in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (hierna: WHW) en in de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs 2014 (hierna: Beleidsregel), heb ik besloten in te stemmen met uw voornemen om de wo bachelor Pedagogische wetenschappen van primair onderwijs te verzorgen als bekostigd programma in Nijmegen.

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor mijn besluitvorming is gelegen in artikel 6.2 van de WHW. Voorts is de Beleidsregel leidraad geweest voor mijn afwegingen.

Motivering

Overeenkomstig het advies van de CDHO, concludeer ik dat uw aanvraag voldoet aan de voorwaarden a, b, en c van de Beleidsregel. Voor de nadere motivering verwijs ik u naar de genoemde adviezen van de CDHO.

Monitoring

Met de wo bachelor Pedagogische wetenschappen van primair onderwijs ontstaat een nieuwe route naar het leraarschap. Ik vind het van belang te weten wat de komst van deze nieuwe route betekent voor het gehele aanbod aan lerarenopleidingen voor het primair onderwijs. Deze vraag leeft ook bij een

aantal instellingen, zo blijkt uit de ingediende zienswijzen. Om zicht te houden op de effecten van de komst van deze opleiding vraag ik u om mij jaarlijks (uiterlijk op 1 januari) de gegevens over instroom, uitval en uitstroom van de reguliere pabo, ALPO en de universitaire pabo voor de regio Nijmegen toe te sturen. Ik vraag u hierbij de HAN te betrekken.

Onze referentie
1154303

Croho-procedure

Ingevolge artikel 6.2, zevende lid, van de WHW, vervalt dit besluit indien het programma niet binnen tien maanden na dagtekening van het besluit is geregistreerd in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs (Croho). Registratie binnen die termijn is niet eerder mogelijk dan nadat de NVAO over onderhavig programma een positief besluit heeft genomen in het kader van de toets nieuwe opleiding. In verband met de geldigheidsduur van dit besluit, adviseer ik u zo spoedig mogelijk bij de NVAO een aanvraag voor een toets nieuwe opleiding in te dienen.

Een afschrift van deze brief is gezonden aan de CDHO, de NVAO, de VSNU, de Inspectie van het Onderwijs en de Dienst Uitvoering Onderwijs (Groningen).

Met vriendelijke groet,

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
dr. Jet Bussemaker
namens deze,
de directeur Hoger Onderwijs en Studiefinanciering,

F.A. Hofman

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. de directeur Hoger Onderwijs & Studiefinanciering
drs. F.A. Hofman
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Geachte heer Hofman,

datum Hierbij ontvangt u het advies van de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs
donderdag 16 februari 2017 inzake de aanvraag nieuwe opleiding van de Radboud Universiteit ten behoeve
van wo bachelor Pedagogische wetenschappen van primair onderwijs te
Nijmegen.

onderwerp
advies nieuwe opleiding
wo bachelor
Pedagogische wetenschappen
van primair onderwijs
Radboud Universiteit
Nijmegen

Ik verzoek u mij een afschrift van uw besluit toe te zenden.

ons kenmerk
2016/63

Ik ga ervan uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,
met vriendelijke groet,

bijlagen
advies CDHO

drs. P.M.M. Rullmann
voorzitter CDHO

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. de Minister
mw. dr. M. Bussemaker
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Advies Geachte mevrouw Bussemaker,

datum
16 februari 2017

onderwerp
nieuwe opleiding
Radboud Universiteit
voltijd
wo bachelor
Pedagogische
wetenschappen van
primair onderwijs
Nijmegen

ons kenmerk
2016/63

bijlagen
Beoordelingskader

Op 29 september 2016 heeft de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs het voornemen ontvangen van de Radboud Universiteit om de WO Bachelor Pedagogische wetenschappen van primair onderwijs als bekostigde opleiding te verzorgen te Nijmegen. Op 3 oktober 2016 heeft de commissie aanvrager verzocht aanvullende informatie te leveren. Deze informatie was op 14 oktober 2016 beschikbaar waarna de aanvraag in eerste aanleg in de commissievergadering van 14 november 2016 is behandeld. Tijdens de behandeling bleek dat er bij de commissie nog vragen bestonden. Deze vragen zijn op 15 november 2016 aan de Radboud Universiteit voorgelegd. De Radboud Universiteit heeft voor de beantwoording van de vragen een termijn gesteld gekregen. Deze termijn is op verzoek van aanvrager nog verlengd. Op 16 januari 2017 beschikte de commissie over alle voor de beoordeling van de aanvraag benodigde gegevens en is deze door de commissie weer in behandeling genomen.

Advies Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

Gelet op het hierna volgende adviseert de commissie u om positief te besluiten op het verzoek van Radboud Universiteit om de WO Bacheloropleiding Pedagogische wetenschappen van primair onderwijs als bekostigde opleiding te Nijmegen te verzorgen.

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor dit advies is gelegen in artikel 6.2 van de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW). Voorts heeft de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014, verder te noemen de Beleidsregel, voor de commissie als leidraad gediend. Het beoordelingskader treft u in de bijlage bij dit advies aan.

Omschrijving van de aanvraag

Aanvrager wil een nieuwe WO Bacheloropleiding Pedagogische wetenschappen van primair onderwijs realiseren in Nijmegen. Het gaat om een Nederlandstalige bacheloropleiding van 180 EC die in voltijd wordt aangeboden. De opleiding wordt geregistreerd in het Croho onderdeel Onderwijs. Inhoudelijk komt de aangevraagde opleiding zeer sterk overeen met de HBO Bacheloropleiding tot Leraar basisonderwijs. Verschillen zitten met name in de omvang van de opleiding (180 tegenover 240 tot 270 EC) en het feit dat de opleiding volledig in een universitaire setting wordt aangeboden. De opleiding is toegankelijk voor studenten met een VWO diploma. Afgestudeerden kunnen aan het werk als leerkracht in het basisonderwijs.

pagina 2 van 12 Aanvrager doet een beroep op criteria a, b en c in art. 6 van de Beleidsregel.

Motivering

De aanvraag voldoet naar mening van de commissie aan de criteria a en b, maar niet aan criterium c in art. 6 van de Beleidsregel.

Beoordeling criterium a Beleidsregel

Aanvrager stelt dat de opleiding nieuw is en noodzakelijk om de gewenste vernieuwing te realiseren. Er zijn in het Croho geen universitaire Bacheloropleidingen geregistreerd die leiden tot een lesbevoegdheid in het primair onderwijs. De voorliggende aanvraag voorziet wel in die lesbevoegdheid in het primair onderwijs. Bestaande verwante HBO Bacheloropleidingen zijn de HBO Bacheloropleidingen tot leraar basisonderwijs (pabo) en de academische PABO's (ALPO's). De ALPO's zijn opleidingen die zijn gebaseerd op bi-diplomerings. Zij zijn niet als afzonderlijke opleiding in het Croho geregistreerd. Volgens aanvrager onderscheidt de voorliggende opleiding PWPO zich op de volgende punten van het bestaande aanbod. Het grootste verschil met de PABO's en de ALPO's is de wijze waarop de basisvakken worden onderwezen. In de PWPO-opleiding wordt de kennis van de basisvakken (rekenen, taal, schrijven, lezen, aardrijkskunde, geschiedenis, bewegingsleer, handvaardigheid en muziek) aan het begin van de cursus bekend verondersteld. Dit wordt door een Ingangstoetsing ondersteund. Er wordt daarom geen tijd besteed aan het aanleren van de basisvakken zelf. Het onderwijs binnen de basisvakken concentreert zich op de didactiek, de achterliggende theorieën en de vertaling naar de onderwijspraktijk. Deze laatste onderdelen maken echter ook deel uit van de PABO en de ALPO trajecten. Hetzelfde geldt voor de aandacht die wordt besteed aan het beter kunnen anticiperen op de noodzaak tot differentiatie (passend onderwijs). Een ander verschil is te vinden in de studieduur en de omvang in EC's. De PABO-3 opleidingen vergen 180 EC en leiden op tot een lesbevoegdheid in het PO evenals de PABO-4, de ALPO (WO-Bachelor) en de Pabo University (WO-Master). Deze laatste opleidingen vergen 240 EC en leiden alle op tot een lesbevoegdheid in het PO. De Pabo University is het resultaat van een samenwerking tussen Fontys Hogescholen en Universiteit Tilburg. Ondanks het feit dat deze opleiding opleidt op master-niveau is ook deze opleiding verwant. Dit aangezien ook hier wordt opgeleid voor een lesbevoegdheid in het primair onderwijs. Op grond van het bovenstaande constateert de commissie dat de opleidingsinhoud al bestaat. Het feit dat het hier gaat om een WO Bacheloropleiding en niet om een HBO Bachelor doet daar niet aan af, aangezien het curriculum voor een groot deel overlapt en de eindkwalificatie identiek is. Het feit dat de opleidingsinhoud reeds binnen het bestaande onderwijsaanbod aanwezig is, betekent dat de noodzaak in de zin van de Beleidsregel reeds is aangetoond. De aanvraag voldoet aan criterium a in art. 6 van de Beleidsregel.

Beoordeling criterium b Beleidsregel

Aanvrager stelt dat de WO Bachelor Pedagogische wetenschappen voor het primair onderwijs beantwoordt aan een arbeidsmarktbehoefte in combinatie met een maatschappelijke en een wetenschappelijke behoefte.

De maatschappelijke behoefte onderbouwt aanvrager onder meer door te verwijzen naar een rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) en van de PO-Raad en de VSNU uit 2015.

Commissie
Doelmatigheid
Hoger Onderwijs

pagina 3 van 12 De WRR beschijft in 2013 in het rapport 'Naar een lerende economie' (WRR, *Naar een lerende economie. Investeren in het verdienvermogen van Nederland*, Amsterdam 2013) de noodzaak tot verbetering van de lerarenopleidingen. Daarnaast bepleit de WRR "de ontwikkeling van een stevige en samenhangende structuur waarbinnen onderwijsinnovatie vorm krijgt". In dit verband stelt de WRR dat een academische opleidingsomgeving nodig is waar tijdens de hele opleiding het onderwijs in een directe verbinding staat met het wetenschappelijk onderzoek" (WRR-rapport, Aanbevelingen, paragraaf 9.3.2 Basis en voorbereidend onderwijs p.283). Deze aanbeveling van de WRR heeft een plek gekregen in het Bestuursakkoord voor de sector primair onderwijs. In het Bestuursakkoord dat is gesloten door de Staatssecretaris van OCW en de PO-Raad (Bestuursakkoord, definitieve versie, dd. 10 juli 2014) is de behoefte aan meer academisch opgeleide leerkrachten als volgt verwoord: "Het is wenselijk om veel meer vwo'ers te interesseren voor het beroep van leerkracht basisonderwijs. Naast de academische pabo's is het goed een universitaire lerarenopleiding voor het basisonderwijs in te richten. Dat behelst een rechtstræekse band met de universiteiten en met de universitaire disciplines".

Tevens is in het Bestuursakkoord de afspraak tussen OCW en PO en de VSNU opgenomen dat het PO en de VSNU een verkenning zullen starten naar mogelijkheden voor een universitaire lerarenopleiding voor het basisonderwijs. Deze verkenning is getiteld: "Verkenning - Een universitaire lerarenopleiding voor het basisonderwijs" en werd in 2015 gepubliceerd. Uit deze verkenning blijkt dat er in het PO behoefte is aan meer academisch geschoolde leerkrachten die in staat zijn te differentiëren en een bijdrage leveren aan onderwijsverbetering en onderwijsinnovatie. Tevens bevat dit rapport een kleinschalig onderzoek naar het draagvlak en naar hetgeen nodig is in de praktijk van de school om de universitaire leerkracht goed te laten "landen". Volgens de verkenning kunnen afgestudeerden met een volledig academische achtergrond zich ontwikkelen tot 'teacher leader'. De 'teacher leader' wordt geacht (wetenschappelijke) bronnen te verstrekken, (toets)data te interpreteren, instructie te geven (b.v. inzake differentiatie) en als specialist en kartrekker voor verandering te fungeren. Daarnaast speelt de 'teacher leader' een belangrijke rol bij het versterken van de differentiatie in het onderwijsproces. Dit is van belang aangezien de basisscholen sinds 1 juni 2014 te maken krijgen met de effecten van de instroom van leerlingen die voorheen in het Speciaal Onderwijs werden opgevangen.

In de tweede plaats verwijst aanvrager naar de publicaties van het Sectorplan Onderwijswetenschappen van de VSNU, de PO-Raad en de Onderwijsraad, en het Actieplan Leraren van het Ministerie van OCW. In deze publicaties wordt gepleit voor verbetering en innovatie. In dit verband is van belang dat in deze stukken wordt benadrukt dat de werelden van onderwijs, ontwikkeling en onderzoek structureel met elkaar moeten worden verbonden. Hiertoe wordt het opleiden van leerkrachten met een academische oriëntatie van groot belang geacht. Van hen wordt verwacht dat zij een belangrijke bijdrage gaan leveren aan de analyse van onderwijsresultaten en aan de evaluatie en verbetering van het onderwijs vanuit hun wetenschappelijke, methodische en reflectieve achtergrond. Deze visie wordt bevestigd in de uitkomsten in de "Verslaglegging kleinschalig onderzoek Besturen PO" in: PO-Raad VSNU (2015). Hieruit blijkt dat bestuurders aangeven dat binnen de teams behoefte is aan leerkrachten met (1) onderzoekende vaardigheden, (2) (groter) reflectief vermogen en (3) analytische scherpte.

Naar aanleiding van de aanvraag van opleiding PWPO heeft de vice-voorzitter van de PO-Raad nogmaals in een brief aan de Minister van OCW benadrukt (brief, kenmerk 2016.090136/SW, d.d. 23 september 2016) hoezeer deze aanvraag

pagina 4 van 12 aansluit bij de Verkenning universitaire lerarenopleidingen voor het basisonderwijs (juni 2015) en de Actielijn 4 van het Actieplan Lerarenagenda VSNU. Daarnaast ondersteunt het voornemen volgens de vice-voorzitter het streefbeeld zoals dat door Staatssecretaris Dekker en de PO-Raad is verwoord in het Bestuursakkoord primair onderwijs van 2014 met betrekking tot het verbeteren van de kwaliteit binnen de onderwijsteams in het PO. Ten slotte spreekt de vice-voorzitter uit dat inzake de differentiatie steeds meer specialisten ingezet dienen te worden op vakdidactische gebieden, zoals daar zijn: hoogbegaafdheid, diagnostiek van leerproblemen etc. Deze specialisaties vragen volgens de PO-Raad om verschillende opleidingsroutes naast de reguliere PABO en de al bestaande alpo's.

Ook de Inspectie constateert dat sprake is van een tekortschieten in de vaardigheden van leerkrachten om het leer- en ontwikkelingsproces van kinderen vorm te geven (Roeters, A.S. De staat van het onderwijs 2011/2012, Inspectie van het Onderwijs Utrecht 2013). In dit stuk wordt aangegeven dat een groot deel van de leerkrachten moeite heeft om te differentiëren: i.e. het onderwijs af te stemmen op verschillende leerlingen in de groep. In de onderwijsverslagen van 2012/2013 en 2013/2014 wordt de differentiatie opnieuw als knel- en speerpunt aangewezen.

Niet alleen in voornoemde beleidsstukken, notities en plannen bestaat steun voor het ontwikkelen van universitaire opleidingen voor het primair onderwijs. Ook in de Tweede Kamer is aan de regering verzocht te bevorderen dat er universitaire opleidingen voor het primair onderwijs worden ontwikkeld (Motie Ypma c.s. vergaderjaar 2015-2016 31293/31289 nr. 289).

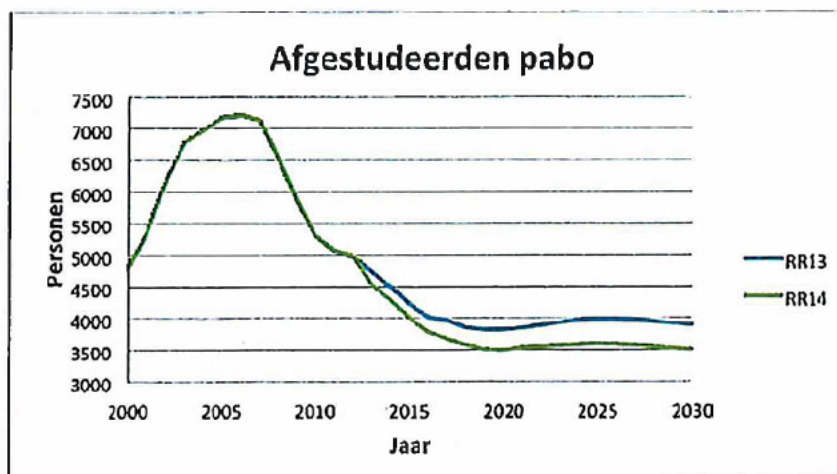
In antwoord op schriftelijke vragen van het lid Rog van de Tweede Kamer aan de minister van OCW (ingezonden op 6 september 2016) spreekt de minister haar steun uit voor de ontwikkeling van de universitaire PABO. De minister is van mening dat met deze route wellicht een nieuwe doelgroep aangetrokken kan worden voor het beroep van leraar waarbij het aan de instellingen is of ze aan de hand van de behoefte van de scholen een universitaire lerarenopleiding voor het basisonderwijs willen aanbieden.

Op grond van de bovenstaande argumentatie die is gebaseerd op de aanvraag van de Radboud Universiteit en aanvullende beleidsinformatie van het van OCW is de commissie van oordeel dat de maatschappelijke behoefte is aangetoond.

De wetenschappelijke behoefte onderbouwt aanvrager door te verwijzen naar een artikel van J. Hattie, getiteld 'Teachers make a difference: what is the research evidence?' dat in 2003 gepubliceerd is door de Australian Council for Educational Research. Uit dit artikel komt naar voren dat de leerprestaties van leerlingen het meest worden beïnvloed door de leerkracht. Een goede docent voor de klas is dus essentieel. Uit de tekst blijkt niet dat bestaande lerarenopleidingen niet in deze behoefte kunnen voorzien en dat een opleiding zoals de voorgenomen wo bachelor Pedagogische wetenschappen voor het primair onderwijs noodzakelijk is. Aanvrager heeft verder niet aangegeven dat de voorgenomen wo bachelor PWPO aansluit op een Nederlandse of internationale wetenschapsagenda of gelieerd is aan fundamenteel wetenschappelijke onderzoeksprojecten, noch heeft aanvrager andere stukken aangeleverd waaruit een wetenschappelijke behoefte aan afgestudeerden van de WO Bachelor Pedagogische wetenschappen voor het primair onderwijs blijkt. Op grond van het voorgaande constateert de commissie dat voor het slagen van het beroep een wetenschappelijke behoefte ruimte bestaat voor verbetering.

pagina 5 van 12 dat voor het slagen van het beroep een wetenschappelijke behoefte ruimte bestaat voor verbetering.

Ten behoeve van de onderbouwing van de arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden van de wo bachelor Pedagogische wetenschappen van het primair onderwijs verwijst aanvrager naar het rapport van CentERdata, De toekomstige arbeidsmarkt voor onderwijspersoneel PO, VO en MBO: Update oktober 2014. Volgens aanvrager is er vanuit het perspectief van de onderwijs arbeidsmarkt duidelijk ruimte voor een universitair opleidingstraject waaraan een lesbevoegdheid in het basisonderwijs is verbonden. Het aantal afgestudeerden van de pabo blijkt volgens dit onderzoek de afgelopen jaren fors gedaald. Deze daling blijkt niet te worden gecompenseerd door de uitstroom naar de arbeidsmarkt vanuit de ALPO's. De instroom in deze trajecten is volgens aanvrager in absolute en relatieve zin gering en draagt op dit moment voor maximaal 7% bij aan de vervangingsvraag binnen het primair onderwijs.

Bron: Centerdata (2014) p. 13. Afgestudeerden van de pabo volgens de referentieramingen.

Academisch jaar	Opleiding	Landelijke instroom	Percentage
2012-2013	Pabo	5440	93,6
	ALPO	374	6,4
2013-2014	Pabo	5762	93,1
	ALPO	424	6,9
2014-2015	Pabo	5730	93,4
	ALPO	403	6,6

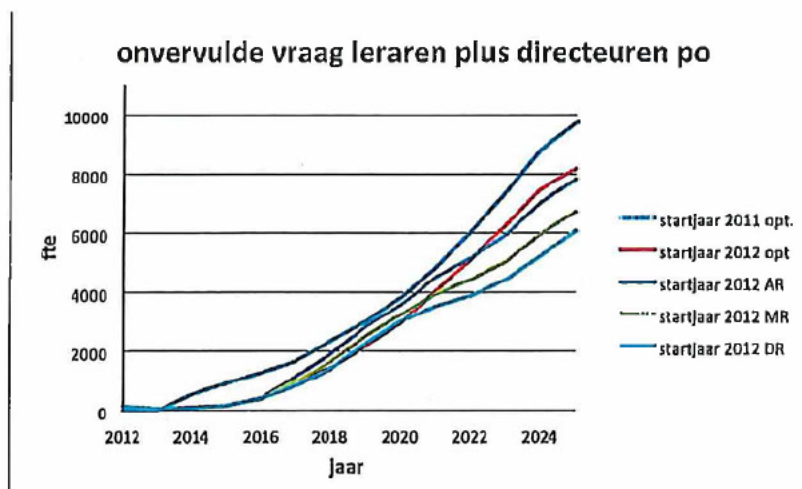
Bron: Aanvraag Radboud universiteit p.13 Totale landelijke instroom in ALPO-trajecten.

De totale instroom in de ALPO-trajecten blijft met ca. 400 studenten op jaarbasis (tegen ca. 5600 pabo-studenten) in absolute zin gering. Bovendien kiest een deel van de studenten ervoor om na het eerste jaar over te stappen naar een

Commissie
Doelmatigheid
Hoger Onderwijs

pagina 6 van 12 universitaire opleiding Pedagogische Wetenschappen, Onderwijskunde of kiest een andere studie (10 à 11 %) en eindigt de opleiding niet met een leerkrachtbevoegdheid. Hetzelfde geldt voor een 9 tot 10 % van de studenten die stopt met de ALPO en niet overstapt naar een andere HBO of WO opleiding. Als gevolg hiervan neemt de verhoging van het aantal leerkrachten met een (deels) academische achtergrond, slechts in een zeer langzaam tempo toe. Deze ontwikkeling moet worden bezien tegen de achtergrond dat het leerkrachtentekort in het primair onderwijs - als geheel - naar verwachting vanaf 2016 scherp zal oplopen. Volgens aanvrager ontstaan door dit tekort juist kansen om studenten - met een geheel of gedeeltelijk academische achtergrond - voor een arbeidsplaats in het primair onderwijs te interesseren. Dit standpunt wordt eveneens uitgedragen in de Verkenning van de PO-Raad en de VSNU waarin men stelt dat dit een goed moment is om alternatieve opleidingsroutes tot leerkracht in het primair onderwijs te ontwikkelen.

Bron: Centerdata (2014) p. 12: Ontwikkeling van de onvervulde vraag onder leraren plus directeuren in het po. (opt = optimistisch, AR= aantrekkend herstel, MR= gematigd herstel, DR = uitgesteld herstel.

Op basis van de gegevens die aanvrager op grond van de uitkomsten van het rapport van CentERdata heeft overlegd mag worden aangenomen dat bij een optimistisch verloopend herstel van de conjunctuur een tekort op de arbeidsmarkt voor leraren en directeuren PO bestaat dat in 2016 omstreeks 800 fte zal belopen. In de jaren hierop volgend stijgt deze onvervulde vraag naar ca. 2300 fte in 2018, 4200 fte in 2020 naar 7000 fte in 2022 en ten slotte naar ca. 9800 fte in 2024.

De commissie heeft naast de CentERdata gegevens die inmiddels enigszins gedateerd zijn geraakt (oktober 2014) ROA's arbeidsmarktdatabase AIS (2016) geraadpleegd. Hieruit blijkt dat de algemene arbeidsmarktperspectieven voor afgestudeerden van HBO onderwijsopleidingen goed zijn. De instroom wordt overtroffen door de vraag vanuit de arbeidsmarkt, waardoor op termijn grote knelpunten in de personeelsvoorziening zullen ontstaan. Afgestudeerden van de WO Bachelor Pedagogische wetenschappen voor het primair onderwijs kunnen opteren voor dezelfde baanopeningen als

pagina 7 van 12 afgestudeerden van de HBO Bacheloropleiding tot Leraar basisonderwijs. De gunstige arbeidsmarktperspectieven die ROA voor HBO leraren schetst zijn dus ook op afgestudeerden PWPO van toepassing. Tevens blijkt uit de prognose uitkomsten van ROA AIS dat het aantal verwachte baanopeningen tot 2020 geschat wordt op 28500. Minus de verwachte instroom van schoolverlaters tot 2020 (18200) leidt dit tot de conclusie dat op basis van de ROA data er in 2020 een onvervulde vraag naar leraren en directeuren PO zal bestaan van omstreeks 10.300 fte. Dit is 3300 fte meer dan CentERdata in 2014 prognosticeerde.

Opleidingstype	Arbeidsmarktprognose Variabele	Aantal	Totaal % 6 Jr.	Gem. jaarlijks %	Typering
hbo leraar basisonderwijs	verwachte uitbreidingsvraag tot 2020	-1700	-1	-0,1	erg laag
hbo leraar basisonderwijs	verwachte vervangingsvraag tot 2020	28500	20	3,1	hoog
hbo leraar basisonderwijs	verwachte baanopeningen tot 2020	28500	20	3,1	gemiddeld
hbo leraar basisonderwijs	verwachte instroom van schoolverlaters tot 2020	18200	13	2	laag
hbo leraar basisonderwijs	ITKP toekomstige knelpunten personeelsvoorziening in 2020				groot
hbo leraar basisonderwijs	ITA toekomstige arbeidsmarktsituatie in 2020				goed
hbo leraar algemene vakken	verwachte uitbreidingsvraag tot 2020	1800	7	1,2	erg hoog
hbo leraar algemene vakken	verwachte vervangingsvraag tot 2020	8400	35	5,2	erg hoog
hbo leraar algemene vakken	verwachte baanopeningen tot 2020	10200	43	6,1	erg hoog
hbo leraar algemene vakken	verwachte instroom van schoolverlaters tot 2020	8600	36	5,3	hoog
hbo leraar algemene vakken	ITKP toekomstige knelpunten personeelsvoorziening in 2020				groot
hbo leraar algemene vakken	ITA toekomstige arbeidsmarktsituatie in 2020				goed

Bron: ROA, AIS (2016) Relevant zijn hier alleen de gegevens bovenaan aangeduid met de titel "hbo leraar basisonderwijs"

De commissie concludeert op grond van bovenstaande argumentatie en data dat een arbeidsmarktbehoefte in voldoende mate is aangetoond.

De commissie concludeert dat de wetenschappelijke behoefte niet is aangetoond. De aanvraag beantwoordt wel aan een maatschappelijke behoefte en aanvrager heeft een arbeidsmarktbehoefte aangetoond. De aanvraag voldoet aan criterium b in art. 6 van de Beleidsregel.

Beoordeling criterium c Beleidsregel

Aanvrager heeft in de prestatieafspraken met de Minister een aantal wetenschappelijke topgebieden en maatschappelijke thema's benoemd. De wetenschappelijke topgebieden zijn Organische chemie, Vastestoffysica, Microbiologie, Cognitieve neurowetenschappen, Infectieziekten en immunologie, Antropogenetica, Taalwetenschap, Ondernemingsgericht recht en Astrofysica. De maatschappelijke thema's zijn Europa en zijn werelden, Taal en communicatie, Ontwikkeling van de samenleving en haar inrichting, Gedrag en opvoeding, Moleculen en materialen, Water en wetlands en Diagnostiek en behandeling op maat (personalised medicine). De voorgenomen Bachelor Pedagogische wetenschappen voor het primair onderwijs sluit hier niet op aan. Om die reden dient de aanvraag te voldoen aan alle elementen van criterium c in art. 6 van de Beleidsregel.

Vanaf 29 september 2016 is op de site van de CDHO kennis gegeven van het voornemen van de Radboud Universiteit om de wo bacheloropleiding

pagina 8 van 12

Pedagogische wetenschappen voor het primair onderwijs in Nijmegen aan te bieden. Hiermee is aan de instellingen voor hoger onderwijs de mogelijkheid gegeven om hun zienswijzen op dit voornemen kenbaar te maken. Er zijn acht zienswijzen ingediend. De zienswijzen zijn ingediend door de Vereniging Hogescholen, de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN), de Hanzehogeschool, Stenden Hogeschool en de NHL gezamenlijk, Hogeschool Windesheim, de Universiteit van Amsterdam (UvA) en de Hogeschool van Amsterdam (HvA) gezamenlijk, de Vrije Universiteit (VU) en de Rijksuniversiteit Groningen (RUG). Op 27 januari en 1 februari 2017 heeft de voorzitter van het College van Bestuur van de HAN aan de CDHO gevraagd of de aanvullende informatie die door de Radboud Universiteit op verzoek van de CDHO op 16 januari 2017 aan de commissie ter beschikking was gesteld nog nieuwe informatie bevatte die tot een nadere zienswijzeprocedure aanleiding zou moeten geven. Op 3 februari 2017 heeft de commissie het CvB van de HAN in kennis gesteld van het feit dat deze aanvullende informatie geen nieuwe informatie bevatte en dat derhalve geen aanleiding bestond voor een nieuwe zienswijzeprocedure. Indien de standpunten uit de zienswijzen worden samengevat ontstaat het volgende beeld. Alle hogescholen en universiteiten geven aan dat zij de inhoudelijke meerwaarde van de voorgenomen bacheloropleiding ten opzichte van de bestaande zes academische PABO's (ALPO's) niet inzien. Het bijzondere aan de academische PABO's is dat zij een samenwerkingsverband vormen tussen HBO en WO, waardoor de praktijk én de theoretische kanten van het vak Leraar basisonderwijs goed belicht kunnen worden. Volgens de indieners van de zienswijzen ontbeert de voorgenomen bachelor van de Radboud Universiteit die meerwaarde. Ook vinden zij dat vanuit de arbeidsmarkt bezien de opleiding evenmin meerwaarde biedt. Dit aangezien de afgestudeerden net als afgestudeerden van de 'gewone' en academische PABO een lesbevoegdheid krijgen voor het basisonderwijs. Zij kunnen opteren voor dezelfde baanopeningen. Verder wordt gesteld dat de Radboud Universiteit de opleidingsinhoud waaraan de academische PABO's 240 tot 270 ec besteden in 180 ec aanbieden. De indieners van de zienswijzen vrezen dat dit ten koste zal gaan van de kwaliteit van de opleiding. Er wordt bijvoorbeeld minder tijd besteed aan didactiek, reflectie, de kennisbasis van Nederlands en rekenen en de stage. Daar waar aanvrager van oordeel is dat met deze nieuwe opleiding een nieuwe doelgroep vwo'ers kan worden geworven voor het basisonderwijs verwachten de indieners van de zienswijzen kannibalisatie op de instroom in de academische PABO's omdat juist dezelfde doelgroep geïnteresseerd zal zijn in de nieuwe opleiding PWPO. Bovendien geven zij aan dat 17% van de instroom in de huidige academische PABO's uit VWO'ers bestaat, en niet slechts 5% zoals de Radboud Universiteit in de aanvraag heeft aangegeven. In een aantal zienswijzen wordt ook gewezen op het risico dat het onderwijsaanbod voor studiekeuzers minder transparant wordt als deze bachelor aan het aanbod wordt toegevoegd. Tenslotte geven enkele hogescholen en universiteiten aan dat de opleiding tot leraar basisonderwijs een typisch HBO-karakter heeft dat niet past bij het profiel van een wetenschappelijke universiteit. De weging van de argumenten in de zienswijzen valt naar haar oordeel van de commissie in drie delen uiteen, het betreft: a. uitspraken over de meerwaarde van het voorliggende voornemen b. uitspraken over de intrinsieke kwaliteit van het voornemen en c. uitspraken over de doelmatigheid van het nieuwe voornemen. Inzake de uitspraken uit de zienswijzen die raken aan de meerwaarde van het nieuwe voornemen (a.) verwijst de commissie naar het positieve oordeel inzake de maatschappelijke behoefte van het nieuwe voornemen zoals die is opgenomen

pagina 9 van 12 onder criterium b van art. 6 van de Beleidsregel). Inzake de uitspraken in de zienswijzen met betrekking tot de doelmatigheid van het nieuwe voornemen (b.) stelt de commissie vast dat die raken aan de uitkomsten van de toetsing onder de criteria a en b van art. 6 van de Beleidsregel (maatschappelijke- en een arbeidsmarktbehoefte). In deze concludeert de commissie dat het tot stand komen van het onderhavige voornemen wenselijk is voor zover dit aanbod een effectieve bijdrage levert aan het verhogen van de instroom VWO'ers en academici in het primair onderwijs en daarbij een bijdrage levert aan het wegnemen van de tekorten die op de arbeidsmarkt voor leraren en directeuren PO ontstaan. De weging hiervan is hieronder in het vervolg van toetsing van art. 6 criterium c van de Beleidsregel) opgenomen. Ten aanzien van uitspraken die raken aan de kwaliteit van het voornemen (c.) spreekt de commissie zich in het advies niet uit. De beoordeling hiervan is aan de NVAO.

Aanvrager heeft aangegeven dat de instroom in academische PABO's in de studiejaar 2012-2013, 2013-2014, 2014-2015 bestond uit respectievelijk 374, 424 en 403 studenten in totaal. Aanvrager heeft geen gegevens aangeleverd over de instroom per instelling. De commissie heeft de verwante bekostigde opleidingen en de instroom daarin in kaart gebracht. Hieruit blijkt dat de instroom in de HBO Bachelor tot Leraar basisonderwijs is gedaald en zich lijkt te stabiliseren op een lager niveau.

instelling	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Avans Hogeschool	273	228	162	179	246
Christelijke Hogeschool Ede	267	212	202	211	197
Christelijke Hogeschool Windesheim	844	383	249	280	317
De Haagse Hogeschool	328	301	299	348	289
Driestar educatief	263	258	235	210	276
Fontys Hogescholen	838	798	690	684	724
Gereformeerde Hogeschool	224	186	180	199	187
Hanzehogeschool Groningen	393	274	247	294	304
Hogeschool IPABO Amsterdam Alkmaar	259	322	377	350	315
Hogeschool Leiden	509	620	565	384	474
Hogeschool Rotterdam	526	516	456	451	339
Hogeschool Utrecht	546	426	372	361	355
Hogeschool van Amsterdam	304	388	318	351	278
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen	597	589	439	467	539
Hogeschool Zeeland	154	156	150	123	127
Hogeschool Zuyd	106	140	67	64	80
Inholland	1.236	736	614	753	746
Iselinge Hogeschool	153	149	129	133	137
Katholieke PABO Zwolle	228	209	228	226	238
Noordelijke Hogeschool Leeuwarden	161	100	97	126	137
PC Hogeschool Marnix Academie	451	458	411	554	473
Pedagogische Hogeschool De Kempel	309	260	244	243	270
Saxion Hogeschool	537	432	386	411	425
Stenden Hogeschool	585	546	475	550	554
Thomas More Hogeschool	0	0	0	213	263
eerstejaars instroom totaal	10091	8687	7592	8165	8290

Bron: Bron HO

pagina 10 van 12 Aanvrager heeft ook een prognose van de instroom in de nieuwe Bachelor PWPO overlegd. Aanvrager geeft hierin aan dat de gemiddelde instroom in de bestaande Bachelor Pedagogische Wetenschappen de afgelopen jaren bestond uit circa 200 studenten, waarvan de helft kiest voor specialisatie in de richtingen onderwijs en leerproblemen. Aanvrager verwacht dat de nieuwe opleiding PWPO voor een aanzienlijk deel aantrekkelijk zal zijn voor studenten Pedagogische Wetenschappen. Daarnaast verwacht aanvrager dat een deel van de studenten die nu voor de academische PABO kiezen de voorkeur zal geven aan een 3-jarig volledig universitair traject met een onderzoekscomponent. Hiermee wil aanvrager een nieuwe groep VWO-scholieren voor een baan in het primair onderwijs interesseren. Eén en ander brengt aanvrager tot een concrete instroomprognose van 50 tot 100 studenten die per jaar in de nieuwe opleiding PWPO instromen. De commissie acht deze prognose realistisch.

Als de totale instroom in het bestaande aanbod en de verwachte instroom in de voorgenomen opleiding worden afgezet tegen de arbeidsmarktbehoefte constateert de commissie dat er vanuit de arbeidsmarkt voldoende ruimte is voor deze nieuwe opleiding. De tekorten aan leraren en directeuren in het primair onderwijs vertonen immers een sterk stijgende tendens. Hiermee is de ruimte voor het nieuwe aanbod gegeven.

De vestiging van de nieuwe opleiding in Nijmegen zal naar verwachting van de commissie wellicht leiden tot negatieve effecten op de instroom in de Bachelor Pedagogische wetenschappen die aanvrager aldaar zelf aanbiedt. Hetzelfde geldt voor negatieve effecten op de instroom in de academische pabo die aanvrager samen met de HAN aanbiedt. Aanvrager heeft deze risico's in de aanvraag zelf onderkend. De commissie acht het echter onwaarschijnlijk dat de realisatie van de Bachelor PWPO een zodanig negatief effect zal hebben op de instroom in de HBO Bachelor tot leraar basisonderwijs dat de opleiding hierdoor in problemen zal komen. De instroom in de opleiding is fors (in 2014/15, 539 studenten) waardoor een voldoende basis aanwezig is waarmee eventuele verschuivingen in het aanbod kunnen worden opgevangen. Overigens is het de vraag of die verschuivingen zich zullen voordoen. De commissie acht het namelijk evenzeer aannemelijk dat het segment VWO'ers dat nu kiest voor een specifiek aan de PABO omgeving gerelateerde leerroute (PABO dan wel ALPO) dat zal blijven doen. De nieuwe leerroute tracht namelijk een specifieke groep VWO'ers aan te trekken die een op het leraarschap gerichte leerroute met onderzoekgerichte component in een universitaire setting aantrekkelijk vindt. Een en ander sluit aan bij de intentie van de Radboud Universiteit om de nieuwe opleiding niet in de plaats te laten komen van bestaande alpo-trajecten.

Het aanbieden van een universitaire leerroute die een aanzuigende werking heeft op VWO'ers die normaal gesproken niet kiezen voor een PABO gerelateerde sluit volgens de commissie aan bij door de rijksoverheid gewenst beleid. Dat de uitbreiding van het aantal leerroutes zal leiden tot een herschikking in de onderscheiden instroomvolumes (PABO, ALPO en de universitaire variant) acht de commissie een reëel gegeven. Het is aan het goed overleg tussen de rijksoverheid enerzijds en de instellingen in het HBO en WO anderzijds om een goede regie te voeren waardoor onbedoelde negatieve effecten op het bestaande opleidingsaanbod tot een minimum worden beperkt.

pagina 11 van 12 De voorliggende aanvraag benadrukt bovendien dat het van het grootste belang is dat OCW in samenspraak met de PO-Raad, VO-Raad, MBO-Raad, VH en VSNU een visie ontwikkeld over hoe het stelsel van lerarenopleidingen er in de nabije toekomst uit moet komen te zien.

Aanvrager heeft aangetoond dat de voorgenomen Bacheloropleiding aansluit op de bestaande kennisinfrastructuur. Aanvrager biedt een WO Bachelor en een Master Pedagogische Wetenschappen aan en heeft in samenwerking met de HAN de academische PABO in Nijmegen vormgegeven. Er zijn, ook in dat kader, goede contacten met het werkveld.

De commissie concludeert dat er voldoende ruimte in het aanbod aanwezig is en dat de nieuwe universitaire PABO een verrijking van het aantal leerroutes betreft die een nieuw segment VWO afgestudeerden voor het primair onderwijs kan interesseren. De aanvraag voldoet aan criterium c in art. 6 van de Beleidsregel.

De commissie tekent hierbij aan dat het voorliggende advies alleen van toepassing is indien de opleiding PWPO daadwerkelijk voorziet in een lesbevoegdheid tot leraar basisonderwijs.

Gelet op het vorenstaande adviseert de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs u om positief te besluiten op het voorliggende verzoek.

De Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

drs. P.M.M. Rullmann
voorzitter

**Bijlage:
Beoordelingskader macrodoelmatigheid nieuwe opleiding**

Aan de hand van de in de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014 genoemde voorwaarden worden voornemens tot het verzorgen van een nieuwe opleiding beoordeeld op doelmatigheid. Een nieuwe opleiding kan volgens artikel 6 van deze Beleidsregel alleen doelmatig worden geacht indien het voornemen voldoet aan de criteria a, b en c.

Volgens criterium a heeft het Instellingsbestuur aangetoond dat uitbreiding van het landelijk aanbod met de nieuwe opleiding noodzakelijk is en dat de vernieuwing niet kan worden gerealiseerd binnen het landelijk bestaande opleidingsaanbod.

Volgens criterium b heeft het instellingsbestuur aangetoond dat er behoefte bestaat aan de nieuwe opleiding, zijnde overwegend een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend maatschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend wetenschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte.

Volgens criterium c dient het instellingsbestuur aan te tonen dat er in het landelijk onderwijsaanbod ruimte is voor de opleiding. Indien de voorgenomen opleiding aansluit op zwaartepunten die de instelling heeft vastgelegd in de prestatieafspraken¹, wordt aangenomen dat is voldaan aan criterium c, tenzij naar het oordeel van de Minister reeds voldoende opleidingen in de behoefte kunnen voorzien.

¹ In de beschikkingen tot toekenning van de prestatiebekostiging heeft de Minister geen uitspraken gedaan over de doelmatigheid van eventueel in het voorstel aangekondigde nieuwe opleidingen of vestigingsplaatsen.